

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA

z języka polskiego w III Liceum Ogólnokształcącym im. Bolesława Prusa w Sosnowcu.

I PODSTAWA PRAWNA

Przedmiotowy system oceniania został skonstruowany w oparciu o następujące dokumenty:

1. Rozrządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dn. 30 kwietnia 2007r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych (z późniejszymi zmianami);
2. Podstawa programowa przedmiotu język polski w liceum jest określona w załączniku nr 2 do rozporządzenia MEN z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17);

Przedmiotem oceny są wiadomości i umiejętności zawarte w obowiązującym w danej klasie programie nauczania języka polskiego w liceach ogólnokształcących *Zrozumieć tekst-zrozumieć człowieka*, a także zaangażowanie uczniów w proces nauczania.

Uczeń otrzymuje oceny za:

1. odpowiedź ustną,
2. testy sprawdzające wiadomości, testy z epok,
3. testy stwierdzające znajomość lektur,
4. kartkówki,
5. wypracowania z lektur,
6. samodzielnie opracowany materiał poszerzający wiadomości (np. referat, zestawy bibliograficzne, projekt inscenizacji),
7. umiejętność czytania tekstów publicystycznych i literackich ze zrozumieniem,
8. aktywność na lekcjach.

Klasa I.

Wymagania zostały podzielone na trzy zakresy, odpowiadające celom kształcenia ujętym w Podstawie programowej:

- Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nim informacji (w tym: czytanie i słuchanie, samokształcenie i docieranie do informacji, świadomość językowa).
- Analiza i interpretacja tekstów kultury (w tym: wstępne rozpoznanie i analiza; interpretacja i wartościowanie).
- Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych.

Na ocenę **DOPUSZCZAJĄCĄ** uczeń potrafi:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji:

Czytanie i słuchanie:

- Odtworzyć informacje sformułowane wprost
- Odczytać sens fragmentów (zdań, grupy zdań, akapitów)
- Wyodrębnić główną myśl całego tekstu
- Wskazać w tekście retorycznym najważniejsze środki językowe służące przekonywaniu

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Wybrać podstawowe teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji
- Podjąć próbę znalezienia literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu

Świadomość językowa:

- Wymienić nadawcę, odbiorcę i komunikat jako trzy najważniejsze elementy aktu komunikacji językowej
- Odróżnić od siebie teksty pełniące funkcję informatywną, impresywną i ekspresywną
- Objąsnić istotę znaku
- Posługiwać się pojęciem archaizm
- Objąsnić istotę związku frazeologicznego
- Odróżnić od siebie synonimy, homonimy i antonimy
- Posługiwać się pojęciem styl

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury:

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Przyporządkować epoce nazwiska pisarzy wskazanych w Podstawie programowej oraz wymienić ich dzieła
- Przyporządkować autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej
- Określić tematykę utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej
- Odróżnić od siebie tekst liryczny, epicki, dramatyczny
- Posługiwać się pojęciami: podmiot liryczny, adresat liryczny, narrator, dialog, monolog
- Wskazać podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich: tragedia, hymn, pieśń, tren, komedia, sonet, satyra, powieść epistolarna
- Nazwać najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok (teocentryzm, humanizm, sarmatyzm, poezja metafizyczna, klasycyzm, racjonalizm, sentymentalizm) oraz wskazać ich cechy
- Wskazać w dziełach literackich zalecanych przez Podstawę programową realizację wymienionych wyżej prądów
- Streścić główne wątki utworów epickich i dramatycznych wskazanych w Podstawie programowej
- Scharakteryzować głównych bohaterów literackich utworów epickich i dramatycznych wskazanych w Podstawie programowej
- Rozpoznać najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok (epitet, metafora, porównanie, apostrofa, pytanie retoryczne)
- Zanalizować utwory wskazane w Podstawie programowej, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu (podmiot / adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony)

Interpretacja i wartościowanie:

- Określić przybliżone ramy chronologiczne antyku, średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia i preromantyzmu
 - Objąsnić znaczenie nazw epok literackich: antyk, średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, preromantyzm
- Odczytać znaczenie podstawowych symboli w dziełach literackich wskazanych w Podstawie programowej

III. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- Posługiwać się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie
- Wypowiadać się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu
- Odnieść się w wypowiedzi do tekstów literackich
- Podjąć próbę skomponowania wypowiedzi składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia
- Samodzielnie prowadzić zeszyt przedmiotowy
- Zrealizować przynajmniej połowę obowiązkowych zadań przewidzianych przez nauczyciela

Dopuszczalne: konieczność pomocy ze strony nauczyciela podczas realizacji zadań, ubogi komentarz, stereotypowość sądów, streszczanie utworu zamiast analizy i interpretacji, drobne błędy rzeczowe, błędy kompozycyjne (np. brak proporcji między poszczególnymi elementami pracy, brak logicznej spójności tekstu, brak wstępu lub zakończenia), błędy stylistyczne, składniowe, frazeologiczne, fleksyjne, interpunkcyjne i ortograficzne.

Na ocenę **DOSTATECZNĄ** uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji:

Czytanie i słuchanie:

- Określić funkcję środków językowych w tekście retorycznym
- Rozpoznać ironię w tekście
- Sformułować tezę tekstu bądź fragmentu tekstu
- Podać argumenty na rzecz tezy
- Odróżnić argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy
- Rozpoznać relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu
- Oddzielić informacje od opinii
- Wskazać przyczyny i skutki

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Wyszukać podstawowe pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu
- Samodzielnie korzystać ze słowników i leksykonów

Świadomość językowa:

- Rozpoznać w tekście sześć elementów aktu komunikacji językowej
- Określić dominującą w tekście funkcję wypowiedzi
- Objąsnić, na czym polega specyfika budowy języka jako systemu znaków
- Podać genezę i objąsnić znaczenie najczęściej pojawiających się w tekstach związków frazeologicznych o pochodzeniu biblijnym i mitologicznym
- Wskazać w tekście staropolskim archaizmy fonetyczne, leksykalne i składniowe
- Rozpoznać w tekście synonimię, homonimię, antonimię i polisemię
- Objąsnić pojęcie stylizacji

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury:

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Określić tematykę wszystkich omawianych utworów literackich
- Podać najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych
- Objąsnić różnicę między literaturą a publicystyką oraz literaturą a retoryką
- Wskazać podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich
- Porównać wizerunki Maryi w liryce średniowiecza, postawę podmiotu lirycznego w

pieśniach i trenach J. Kochanowskiego oraz tragizm bohaterów tragedii antycznej i szekspirowskiej

– Scharakteryzować wzorce osobowe i postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich (asceta, postawa franciszkańska, etos rycerski, postawa stoicka i epikurejska, humanista, Sarmata, oświecony obywatel, „człowiek serca”)

Interpretacja i wartościowanie:

– Powiązać fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi (np. upadek cesarstwa zachodniorzymskiego, chrzest Polski, odkrycia geograficzne, wynalazek druku, Wielka Rewolucja Francuska)

– Rozpoznać cechy charakterystyczne sztuki antycznej, romańskiej, gotyckiej, renesansowej, barokowej, klasycystycznej i sentymentalnej

– Opisać następujące motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych utworów: przemijanie, śmierć, zbrodnia i kara, władza, nieśmiertelność poety i poezji, koncepcje życia godnego i szczęśliwego, naprawa Rzeczypospolitej

– Scharakteryzować wizję świata i człowieka w Biblii, literaturze antyku, średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia i preromantyzmu, odwołując się do omówionych utworów literackich

– Wykorzystać podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich (np. kontekst biograficzny dla Trenów J. Kochanowskiego)

– Odczytać nawiązania biblijne oraz mitologiczne w omawianych utworach z literatury współczesnej

– Odczytać znaczenie podstawowych symboli w omawianych dziełach literackich

III. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych:

– Ułożyć szkicowy plan oraz przygotować na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną

– Skomponować wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia

– Formułować wnioski interpretacyjne oparte na samodzielnej analizie tekstu

– Zastosować czytelny podział akapitowy w pracy pisemnej

– Posługiwać się cytatami w funkcji argumentacyjnej

– Posługiwać się na ogół poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni)

– Zabrać głos w dyskusji

– Wykonać bez pomocy nauczyciela większość ćwiczeń i zadań realizowanych na zajęciach

Na ocenę **DOBRA** uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji:

Czytanie i słuchanie:

– Odróżnić retorykę od erystyki

– Objaśnić mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej

– Rozpoznać i określić typ nadawcy i typ adresata tekstu

– Rozpoznać charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu

– Nazwać środki językowe i określić ich funkcje w tekście

– Wskazać cechy gatunkowe tekstu

Samokształcenie i docieranie do informacji:

– Wyszukać różnorodne pozycje z literatury przedmiotu służącej realizacji zadanego tematu

– Sporządzić poprawny opis bibliograficzny książki i artykułu oraz zapisów elektronicznych

– Korzystać z różnorodnych źródeł informacji

Świadomość językowa:

- Omówić relacje pomiędzy różnymi podsystemami języka
- Przyporządkować charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym
- Przedstawić pochodzenie polszczyzny
- Objaśnić pojęcie neosemantyzacji
- Wskazać niewerbalne środki komunikacji
- Wymienić podstawowe typy stylizacji

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury:

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Wymienić głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) i ich dzieła w omawianych epokach
- Określić funkcje środków językowych zastosowanych w tekście
- Wskazać dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonać analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego
- Zdefiniować tragizm, komizm i groteskę jako kategorie estetyczne, odwołując się do omówionych utworów

Interpretacja i wartościowanie:

- Wskazać związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok
- Porównać wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w Biblii, antyku, średniowieczu, renesansie, baroku, oświeceniu i preromantyzmie, odwołując się do utworów literackich
- Opisać następujące motywy i toposy: jednostka wobec despotyzmu, piekło (zaświaty), wędrówka, szatan, świat jako teatr, człowiek jako boże igrzysko, odwołując się do omówionych utworów
- Opisać różne realizacje dydaktycznej funkcji literatury, odwołując się do poznanych tekstów
- Wskazać nawiązania do światopoglądu i estetyki antyku w renesansie oraz do światopoglądu i estetyki średniowiecza w baroku oraz wyjaśnić przyczynę ich występowania
- Rozpoznać nawiązania do idei średniowiecza, renesansu, baroku i oświecenia w literaturze współczesnej
- Ocenić postawy bohaterów literackich

III. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- Selekcjonować materiał, przywoływać tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu
- Posługiwać się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą
- Sformułować hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu
- Podsumować rozważania (uogólnić wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu)
- Łączyć akapity, używając wskaźników zespolenia
- Posługiwać się poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni)
- Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi
- Przestrzegać zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji
- Zająć i uzasadnić stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce
- Aktywnie uczestniczyć w większości lekcji

Na ocenę **BARDZO DOBRĄ** uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji:

Czytanie i słuchanie:

- Odróżnić prawdę od fałszu i szczerą od kłamstwa w wypowiedzi językowej
- Scharakteryzować podstawowe chwytów erystyczne
- Odróżnić od siebie wypowiedź perswazyjną i manipulacyjną
- Zanalizować okres retoryczny jako zamkniętą całość myślowo-stylistyczną
- Wykorzystać analizowane teksty naukowe (krytyczno- i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich

Samokształcenie i docieranie do informacji:

Samodzielnie gromadzić i porządkować materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury:

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Omówić przemiany gatunkowe w obrębie dramatu i powieści
- Wskazać i opisać charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich średniowiecza, renesansu, baroku, oświecenia i preromantyzmu
- Rozpoznać nawiązania do poetyki renesansu, baroku i oświecenia w literaturze współczesnej
- Wskazać elementy parodii, pastiszu i trawestacji w dziele literackim oraz określić ich funkcje

Interpretacja i wartościowanie:

- Porównać sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w dwóch tekstach literackich
- Zinterpretować dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym)
- Objąć sposoby i mechanizmy reinterpretacji toposów, mitów i symboli literatury wcześniejszych epok w tekstach współczesnych
- Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegle terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką
- Rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne)
- Dokonać samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny sztuki
- Rozpoznać i odczytać przenośne znaczenia dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne)
- Dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury

III. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych:

- Podporządkować kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu
- Skutecznie unikać szablonów i schematów językowych
- Posługiwać się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią
- Posługiwać się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości)
- Posługiwać się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych
- Funkcjonalnie wykorzystywać pozawerbalne środki komunikacji (mowa ciała, intonacja, ton głosu) w wypowiedzi ustnej

Na ocenę **CELUJĄCĄ** uczeń potrafi to, co na ocenę bardzo dobrą, a ponadto:

- ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczególnie zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;

- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
- zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy i ich uzasadnienie;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami, wyciąga wnioski;
- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania;
- potrafi swoją wiedzę zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i na zajęciach pozaszkolnych.

Klasa II

Na ocenę **dopuszczającą** uczeń potrafi:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- Rozumie teksty o prostej budowie
- Dostrzega sensy zawarte w powierzchniowej warstwie tekstu
- Odtwarza informacje sformułowane wprost
- Odczytuje sens fragmentów (zdań, grupy zdań, akapitów)
- Wyodrębnia główną myśl całego tekstu

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Wybiera podstawowe teksty literackie służące realizacji zadanego tematu, posługując się wybranym źródłem informacji

Świadomość językowa:

- Z pomocą rozpoznaje funkcje tekstu i wskazać środki językowe służące ich realizacji
- Zabiera głos w dyskusji
- Zna odmiany języka polskiego,
- Wymienia kilka cech języka współczesnej młodzieży
- Rozumie, na czym polega agresja i przemoc w języku
- Podaje przykłady charakterystyczne dla współczesnej gwary młodzieżowej
- Znajduje przykłady dialektyzmów w tekście

- Wskazuje neologizmy i opisuje ich budowę słowotwórczą
 - Podaje przykłady różnych intencji wypowiedzi w zależności od kontekstu
- Formuluje prośbę w sposób zgodny z etykietą językową, stosując różne wyrażenia grzecznościowe

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Przyporządkowuje danej epoce nazwiska pisarzy wskazanych w Podstawie programowej oraz wymienia ich dzieła
- Przyporządkowuje autorowi tytuły i głównych bohaterów utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej
- Określa tematykę utworów literackich wskazanych w Podstawie programowej
- Odróżnia od siebie tekst liryczny, epicki, dramatyczny
- Posługuje się pojęciami: podmiot liryczny, adresat liryczny, narrator, dialog, monolog
- Wskazuje podstawowe cechy najważniejszych dla omawianych epok gatunków literackich: dramat romantyczny, dramat neoromantyczny, dramat symboliczny, epopeja, powieść realistyczna, sonet, hymn, nowela, felieton, powieść epistolarna
- Nazywa najważniejsze prądy umysłowe, filozoficzne i artystyczne omawianych epok (irracjonalizm, ludowość, historyzm, fantastyka, subiektywizm, orientalizm, prometeizm, mesjanizm, martyrologia, mistycyzm, groteska, realizm, naturalizm, praca organiczna, praca u podstaw, emancypacja kobiet, asymilacja mniejszości narodowych, scjentyzm, ewolucjonizm, organicyzm, elan vital, impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm, cyganeria, filister, neoromantyzm, dekadentyzm, chłopomania, katastrofizm, franciszkanizm, klasycyzm, secesja) oraz wskazuje ich cechy
- Wskazuje w dziełach literackich podanych w Podstawie programowej realizację wymienionych wyżej prądów
- Streszcza główne wątki utworów epickich i dramatycznych wskazanych w Podstawie programowej
- Charakteryzuje głównych bohaterów literackich utworów epickich i dramatycznych wskazanych w Podstawie programowej
- Rozpoznaje najważniejsze środki i zabiegi stylistyczne w utworach literackich omawianych epok (epitet, metafora, porównanie, apostrofa, pytanie retoryczne, oksymoron, hiperbola, paralelizm, instrumentacja głoskowa, synestezja, symbol, alegoria)
- Analizuje utwory wskazane w Podstawie programowej, uwzględniając najważniejsze kategorie opisu (podmiot / adresat liryczny, narrator, świat przedstawiony)

Interpretacja i wartościowanie:

- Określa przybliżone ramy chronologiczne romantyzmu, pozytywizmu, modernizmu, dwudziestolecia międzywojennego
- Objasnia znaczenie nazw epok literackich: romantyzmu, pozytywizmu, modernizmu, dwudziestolecia międzywojennego
- Odczytuje znaczenie podstawowych symboli w dziełach literackich wskazanych w Podstawie programowej

III. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Posługuje się komunikatywnym językiem w mowie i w piśmie
- Wypowiada się w mowie i w piśmie na zadany temat, w sposób świadczący o co najmniej częściowym zrozumieniu tematu
- Odnosi się w wypowiedzi do tekstów literackich
- Podejmuje próbę skomponowania wypowiedzi składającej się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia
- Samodzielnie prowadzi zeszyt przedmiotowy

- Realizuje przynajmniej połowę obowiązkowych zadań przewidzianych przez nauczyciela
- Dopuszczalne:** konieczność pomocy ze strony nauczyciela podczas realizacji zadań, ubogi komentarz, stereotypowość sądów, streszczanie utworu zamiast analizy i interpretacji, drobne błędy rzeczowe, błędy kompozycyjne (np. brak proporcji między poszczególnymi elementami pracy, brak logicznej spójności tekstu, brak wstępu lub zakończenia), błędy stylistyczne, składniowe, frazeologiczne, fleksyjne, interpunkcyjne i orograficzne.

Na ocenę **dostateczną** uczeń potrafi to, co na ocenę dopuszczającą, a ponadto:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- Rozumie teksty o niezbyt skomplikowanej budowie
- Stara się rozpoznać sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu
- Stara się rozpoznać funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji
- Zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej
- Formułuje tezę tekstu bądź fragmentu tekstu
- Podaje argumenty na rzecz tezy
- Odróżnia argumenty od przykładów oraz tezę od hipotezy
- Rozpoznaje relacje kompozycyjne między poszczególnymi fragmentami (akapitami) tekstu
- Oddziela informacje od opinii
- Wskazuje przyczyny i skutki

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Samodzielnie korzysta ze słowników i leksykonów

Świadomość językowa:

- Zwraca uwagę na kryteria poprawności językowej
- Określa funkcję środków językowych w tekście retorycznym
- Rozpoznaje ironię w tekście
- Określa swoje stanowisko w dyskusji
- Wskazuje cechy stylu potocznego, retorycznego
- Odnajduje w tekście przykłady wypowiedzi agresywnej
- Podaje etymologię wyrazu z gwary młodzieżowej
- Grupuje dialektyzmy
- Podaje przykłady podstawowe do pochodnych
- Podaje przykłady neosemantyzmów
- Podaje przykład wyrażenia ironicznego i rozważa, w jakim celu zostało użyte
- Formułuje odmowę zgodnie z etykietą językową

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Określa tematykę wszystkich omawianych utworów literackich
- Podaje najważniejsze cechy rodzajowe tekstów lirycznych, epickich i dramatycznych
- Wskazuje podstawowe cechy wszystkich omawianych gatunków literackich
- Określa, na czym polega romantyczny indywidualizm, scharakteryzować bohatera romantycznego, miłość romantyczną, omówić romantyczną koncepcję poety i poezji
- Charakteryzuje postawy bohaterów, odwołując się do omówionych utworów literackich i prądów epoki (romantyk, pozytywista, dekadent)

Interpretacja i wartościowanie:

- Wiąże fakty literackie z istotnymi wydarzeniami historycznymi (np. powstanie listopadowe, powstanie styczniowe, rabacja galicyjska, Wiosna Ludów, odzyskanie niepodległości),

- Rozpoznaje cechy charakterystyczne sztuki (romantyzm, realizm, naturalizm, klasycyzm, modernizm, secesja, impresjonizm, ekspresjonizm, symbolizm)
- Opisuje następujące motywy i tematy literackie, odwołując się do omówionych utworów: bunt, cierpienie, patriotyzm, przemijanie, śmierć, zbrodnia i kara, władza, nieśmiertelność poety i poezji, koncepcje życia godnego i szczęśliwego, miłość, praca, nauka, ludowość, kobieta
- Wykorzystuje podstawowe konteksty do analizy i interpretacji utworów literackich (np. kontekst biograficzny dla III części Dziadów)
- Odczytuje nawiązania do omawianych epok w utworach z literatury współczesnej
- Odczytuje znaczenie podstawowych symboli w omawianych dziełach literackich

III. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Układa szkicowy plan oraz przygotowuje na jego podstawie wypowiedź ustną bądź pisemną
- Komponuje wypowiedź składającą się ze wstępu, rozwinięcia i zakończenia
- Formułuje wnioski interpretacyjne oparte na samodzielnej analizie tekstu
- Stosuje czytelny podział akapitowy w pracy pisemnej
- Posługuje się cytatami w funkcji argumentacyjnej
- Posługuje się na ogół poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni)
- Zabiera głos w dyskusji
- Wykonuje bez pomocy nauczyciela większość ćwiczeń i zadań realizowanych na zajęciach

Na ocenę **dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę dostateczną, a ponadto:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- Na ogół rozumie teksty o skomplikowanej budowie
- Na ogół dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu
- Na ogół rozpoznaje funkcje tekstu i środki służące ich realizacji
- Ma świadomość kryteriów poprawności językowej
- Objaśnia mechanizmy powstawania wypowiedzi ironicznej
- Rozpoznaje i określa typ nadawcy i typ adresata tekstu
- Rozpoznaje charakterystyczne cechy stylu i języka tekstu
- Nazywa środki językowe i określa ich funkcje w tekście
- Wskazuje cechy gatunkowe tekstu

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Korzysta z różnorodnych źródeł informacji

Świadomość językowa:

- Przyporządkowuje charakterystyczne środki językowe poszczególnym funkcjom językowym
- Argumentuje swoje stanowisko
- Wskazuje różne typy wypowiedzi i określa ich funkcje
- Określa, z jakimi odmianami języka mamy do czynienia w danym tekście literackim
- Opisuje skutki agresji językowej
- Tworzy neologizmy, wskazuje neosemantyzmy i podaje ich znaczenia
- Stosuje w wypowiedziach właściwą intencję
- Dokonuje analizy słowotwórczej wyrazów z gwary młodzieżowej
- Wskazuje archaizmy wśród dialektyzmów

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Wymienia głównych twórców kultury (nauki, sztuki, filozofii) i ich dzieła w omawianych epokach
- Określa funkcje środków językowych zastosowanych w tekście
- Wskazuje dominantę kompozycyjną i stylistyczną oraz dokonuje analizy typowego dla epoki i autora utworu literackiego
- Definiuje tragizm, komizm i groteskę jako kategorie estetyczne, odwołując się do omówionych utworów

Interpretacja i wartościowanie:

- Wskazuje związki literatury z wydarzeniami historycznymi, kulturą i sztuką oraz filozofią omawianych epok
- Porównuje wzorce osobowe, kreacje bohaterów oraz wizję świata i człowieka w romantyzmie, pozytywizmie, modernizmie, dwudziestolecu międzywojennym, odwołując się do utworów literackich
- Opisuje następujące motywy i toposy: jednostka wobec despotyzmu, homo viator, wędrowka, szatan, świat jako teatr, odwołując się do omówionych utworów
- Opisuje funkcje literatury w poszczególnych epokach, odwołując się do poznanych tekstów
- Wskazuje nawiązania do światopoglądu i estetyki romantyzmu w modernizmie
- Ocenia postawy bohaterów literackich

III. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Selekcjonuje materiał, przywołuje tylko informacje istotne z punktu widzenia tematu
- Posługuje się terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką oraz językoznawczą
- Formułuje hipotezę badawczą w odniesieniu do tematu
- Podsumowuje rozważania (uogólnia wnioski wynikające z analizy i interpretacji tekstu)
- Łączy akapity, używając wskaźników zespolenia
- Posługuje się poprawną polszczyzną (w zakresie wymowy, fleksji, leksyki, frazeologii, składni)
- Posługuje się stylem stosownym do sytuacji wypowiedzi
- Przestrzega zasad etykiety językowej podczas rozmowy, dyskusji, negocjacji
- Zajmuje i uzasadnia stanowisko w dyskusji z odwołaniem się do utworu, cytatu, kontekstu lub wiedzy o epoce
- Aktywnie uczestniczy w większości lekcji

Na ocenę **bardzo dobrą** uczeń potrafi to, co na ocenę dobrą, a ponadto:

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji

Czytanie i słuchanie:

- Rozumie teksty o skomplikowanej budowie
- Dostrzega sensy zawarte w strukturze głębokiej tekstu
- Rozpoznaje funkcje tekstu i środki językowe służące ich realizacji
- Ma świadomość kryteriów poprawności językowej
- Wykorzystuje analizowane teksty naukowe (krytyczno- i teoretycznoliterackie) i filozoficzne jako kontekst interpretacyjny dla utworów literackich

Samokształcenie i docieranie do informacji:

- Samodzielnie gromadzi i porządkuje materiały z różnych źródeł dotyczące języka, literatury, filmu i innych dziedzin sztuki

Świadomość językowa:

- Dyskutuje, argumentując, dowodząc, wnioskując, podając stosowne przykłady, znajdując

analogie lub przeciwieństwa i ewentualne błędy w wypowiedziach dyskutantów

- Wskazuje charakterystyczne cechy odmian polszczyzny
- Wskazuje elementy ożywiające wywód, nacechowane emocjonalnie
- Rozpoznaje intencje wypowiedzi bohaterów literackich
- Podaje w oficjalnej odmianie polszczyzny synonimy słów z gwary młodzieżowej
- Podaje współczesne wyrazy zapożyczone i wskazuje źródło zapożyczenia
- Stosuje w praktyce zasady etykiety językowej
- Wyjaśnia, na czym polega szczerłość i nieszczerłość wypowiedzi

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury

Wstępne rozpoznanie i analiza:

- Omawia przemiany gatunkowe w obrębie dramatu i powieści
- Wskazuje i opisuje charakterystyczne cechy językowe i stylistyczne w tekstach literackich omawianych epok
- Rozpoznaje nawiązania do poetyki romantyzmu, modernizmu w literaturze współczesnej
- Wskazuje elementy parodii, groteski w dziele literackim oraz określa ich funkcje

Interpretacja i wartościowanie:

- Porównuje sposoby realizacji tego samego motywu (toposu) w różnych tekstach literackich
- Interpretuje dzieło literackie w samodzielnie dobranym kontekście (np. filozoficznym, historycznym, historycznoliterackim, kulturowym)
- Dokonuje samodzielnej analizy i interpretacji dzieła literackiego, posługując się biegłą terminologią historyczno- i teoretycznoliteracką
- Rozpoznaje i odczytuje przenośne znaczenia dzieła (metaforyczne, symboliczne, alegoryczne, paraboliczne)
- Dokonuje samodzielnej analizy i interpretacji dzieła sztuki, ze wskazaniem funkcji środków wyrazu specyficznych dla danej dziedziny sztuki
- Dostrzec zależności między tekstem literackim a innymi tekstami kultury

III. Tworzenie własnych wypowiedzi ustnych i pisemnych

- Podporządkowuje kompozycję wypowiedzi własnemu zamysłowi interpretacyjnemu
- Skutecznie unika szablonów i schematów językowych
- Posługuje się bogatym słownictwem i urozmaiconą składnią
- Posługuje się bogatą terminologią (unikając pseudonaukowości)
- Posługuje się stylem stosownym do sytuacji, komunikatywnym, o wyraźnych cechach indywidualnych
- Funkcjonalnie wykorzystuje pozawerbalne środki komunikacji (mowa ciała, intonacja, ton głosu) w wypowiedzi ustnej

Klasa III.

I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.

1) Czytanie i słuchanie. Uczeń:

- odczytuje sens całego tekstu (a w nim znaczenia wyrazów, związków frazeologicznych, zdań, grup zdań uporządkowanych w akapicie, odróżnia znaczenie realne i etymologiczne) oraz wydzielonych przez siebie fragmentów; potrafi objaśnić ich sens oraz funkcję na tle całości;
- rozpoznaje specyfikę tekstów publicystycznych (artykuł, felieton, reportaż), politycznych (przemówienie) i popularnonaukowych; wśród tekstów prasowych rozróżnia wiadomość i komentarz; odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i

ukryte;

- rozpoznaje typ nadawcy i adresata tekstu;
- wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe i ich funkcje w tekście;
- wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia;
- rozróżnia w dialogu odpowiedzi właściwe i unikowe;
- rozpoznaje w wypowiedzi ironię, objaśnia jej mechanizm i funkcję;
- rozpoznaje pytania podchwytliwe i sugerujące odpowiedź;
- rozpoznaje manipulację językową w tekstach reklamowych, w języku polityków i dziennikarzy.

2) Samokształcenie i docieranie do informacji. Uczeń:

- szuka literatury przydatnej do opracowania różnych zagadnień; selekcjonuje ją według wskazanych kryteriów (w zasobach bibliotecznych korzysta zarówno z tradycyjnego księgozbioru, jak i z zapisów multimedialnych i elektronicznych, w tym internetu);
- korzysta ze słowników i leksykonów, w tym słowników etymologicznych i symboli;
- tworzy przedmiotowe bazy danych zawierające informacje zdobywane w toku nauki;
- sporządza opis bibliograficzny książki, artykułu, zapisów elektronicznych, bibliografię wybranego tematu.

3) Świadomość językowa. Uczeń:

- analizuje i definiuje (w razie potrzeby z pomocą słowników) znaczenie słów;
- zna pojęcie znaku i systemu znaków; uzasadnia, że język jest systemem znaków; rozróżnia znaki werbalne i niewerbalne, ma świadomość ich różnych funkcji i sposobów interpretacji;
- zna pojęcie aktu komunikacji językowej i wskazuje jego składowe (nadawca, odbiorca, kod, komunikat, kontekst), dostrzega i omawia współczesne zmiany modelu komunikacji językowej (np. różnice między tradycyjną komunikacją ustną lub pisaną a komunikacją przez internet);
- rozpoznaje i nazywa funkcje tekstu (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- wskazuje w czytanych tekstach i analizuje przykłady odmian terytorialnych, środowiskowych i zawodowych polszczyzny;
- rozpoznaje w czytanych tekstach oraz wypowiedziach mówionych stylizację, rozróżnia jej rodzaje (archaizację, dialektyzację, kolokwializację) i określa funkcje;
- rozróżnia pojęcie błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi; rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- odróżnia słownictwo neutralne od emocjonalnego i wartościującego, oficjalne od swobodnego.

II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Uczeń zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.

1) Wstępne rozpoznanie. Uczeń:

- prezentuje własne przeżycia wynikające z kontaktu z dziełem sztuki;
- określa problematykę utworu;
- rozpoznaje konwencję literacką (stałe pojawianie się danego literackiego rozwiązania w obrębie pewnego historycznie określonego zbioru utworów).

2) Analiza. Uczeń:

- wskazuje zastosowane w utworze środki wyrazu artystycznego i ich funkcje (poznane wcześniej, a ponadto: oksymorony, synekdochy, hiperbole, elipsy, paralelizmy) oraz inne wyznaczniki poetyki danego utworu (z zakresu podstaw wersyfikacji, kompozycji, genologii)

i określa ich funkcje;

- dostrzega w czytanych utworach cechy charakterystyczne określonej epoki (średniowiecze, renesans, barok, oświecenie, romantyzm, pozytywizm, Młoda Polska, dwudziestolecie międzywojenne, współczesność);
- analizując teksty dawne, dostrzega różnice językowe (fonetyczne, leksykalne) wynikające ze zmian historycznych;
- rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera (narracja, fabuła, sytuacja liryczna, akcja);
- porównuje utwory literackie lub ich fragmenty (dostrzega cechy wspólne i różne).

3) Interpretacja. Uczeń:

- wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa kluczowe, wyznaczniki kompozycji);
- wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne);
- porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich;
- odczytuje treści alegoryczne i symboliczne utworu.

4) Wartości i wartościowanie. Uczeń:

- dostrzega związek języka z wartościami, rozumie, że język podlega wartościowaniu (np. język jasny, prosty, zrozumiały, obrazowy, piękny), jest narzędziem wartościowania, a także źródłem poznania wartości (utrwalonych w znaczeniach nazw wartości, takich jak: dobro, prawda, piękno; wiara, nadzieja, miłość; wolność, równość, braterstwo; Bóg, honor, ojczyzna; solidarność, niepodległość, tolerancja);
- dostrzega obecne w utworach literackich oraz innych tekstach kultury wartości narodowe i uniwersalne;
- dostrzega w świecie konflikty wartości (np. równości i wolności, sprawiedliwości i miłosierdzia) oraz rozumie źródła tych konfliktów.

III. Tworzenie wypowiedzi.

1) Mówienie i pisanie. Uczeń:

- tworzy dłuższy tekst pisany lub mówiony (rozprawka, recenzja, referat, interpretacja utworu literackiego lub fragmentu) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej;
- przygotowuje wypowiedź (wybiera formę gatunkową i odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, sporządza plan wypowiedzi, dobiera właściwe słownictwo);
- tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie);
- publicznie wygłasza przygotowaną przez siebie wypowiedź, dbając o dźwiękową wyrazistość przekazu (w tym także tempo mowy i donośność głosu);
- stosuje uczciwe zabiegi perswazyjne, zdając sobie sprawę z ich wartości i funkcji, wystrzegając się nieuczciwych zabiegów erystycznych;
- opracowuje redakcyjnie własny tekst (dokonuje uzupełnień, przekształceń, skrótów, eliminuje przypadkową niejednoznaczność wypowiedzi, sporządza przypisy);
- wykonuje różne działania na tekście cudzym (np. streszcza, parafrazuje, sporządza konspekt, cytuje).

2) Świadomość językowa. Uczeń:

- operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i

koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: Polska, Europa, świat – współczesność i przeszłość; kultura, cywilizacja, polityka).

Kryteria oceny.

Ocena dopuszczająca (2)

Uczeń:

- ma fragmentaryczną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- pobieżnie zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go z pomocą nauczyciela;
- rozpoznaje podstawowe związki przyczynowo-skutkowe;
- sytuuje w czasie i przestrzeni tylko najważniejsze wydarzenia literackie;
- rozpoznaje przybliżony czas powstania wskazanego tekstu kultury na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej;
- odszukuje najważniejsze informacje w źródle pisany;
- wykorzystuje z pomocą nauczyciela znalezione informacje;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega niektóre typy błędów językowych;
- przedstawia przy pomocy nauczyciela wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje z pomocą nauczyciela teksty własne;
- aktywnie słucha wykładu i określa jego tematykę.

Ocena dostateczna (3)

Uczeń:

- ma niepełną wiedzę i podstawowe umiejętności określone w podstawie programowej;
- zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie przeprowadza chociaż fragmentaryczną jego interpretację;
- wiąże elementarne fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;
- selekcjonuje podstawowe wydarzenia literackie;
- przyporządkowuje wcześniej poznany tekst kultury (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) określonej epoce literackiej;
- odnajduje najważniejsze informacje zawarte w kilku źródłach pisanych, dokonuje ich wspólnej analizy porównawczej;
- wykorzystuje znalezione informacje;
- przeprowadza analizę źródeł informacji;
- posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- dostrzega różne typy błędów językowych;
- przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu i potrafi go streścić;
- odróżnia fakty od opinii.

Ocena dobra (4)

Uczeń:

- ma podstawową wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w typowych sytuacjach;
- dobrze zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i interpretuje go;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe;

- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie;
- rozpoznaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz określa jego powiązania z kontekstem historycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy wskazanego tekstu kultury;
- znajduje i porównuje informacje zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa podstawowe funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie.

Ocena bardzo dobra (5)

Uczeń:

- ma pełną wiedzę i umiejętności określone w podstawie programowej, posługuje się nimi w różnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- sprawnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- samodzielnie dokonuje analizy i interpretacji określonego tekstu kultury;
- odszukuje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury;
- samodzielnie ocenia wydarzenia kulturalne;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji.

Ocena celująca (6)

Uczeń:

- ma wiedzę i umiejętności wykraczające poza podstawę programową, posługuje się nimi w różnych trudnych sytuacjach problemowych;
- szczegółowo zna treść i problematykę lektur wskazanych w podstawie programowej;
- czyta ze zrozumieniem trudny tekst literacki i samodzielnie go interpretuje;
- sprawnie wiąże fakty w łańcuchy przyczynowo-skutkowe i wyciąga wnioski;
- hierarchizuje pod względem stopnia ważności wydarzenia literackie, uzasadnia swój wybór;
- bezbłędnie podaje (na podstawie konwencji, stylu, obyczaju oraz obrazu kultury materialnej) czas powstania wskazanego tekstu kultury oraz jego powiązania z kontekstami: historycznym, filozoficznym i artystycznym;
- zauważa rozmaite interpretacje tekstów kultury i je ocenia;
- samodzielnie dokonuje wnikliwej analizy i interpretacji wskazanego tekstu kultury;
- zna literaturę dotyczącą sztuki i wydarzeń kulturalnych, stosuje tę wiedzę w różnych sytuacjach problemowych;
- odnajduje i porównuje dane zawarte w różnych (nie tylko pisanych) źródłach, samodzielnie je interpretuje;
- przeprowadza krytyczną analizę źródeł informacji;
- sprawnie posługuje się różnymi odmianami polszczyzny w zależności od sytuacji komunikacyjnej;
- rozróżnia pojęcia błędu językowego i zamierzonej innowacji językowej, poprawności i stosowności wypowiedzi, rozpoznaje i poprawia różne typy błędów językowych;
- określa funkcje tekstów (informatywną, poetycką, ekspresywną, impresywną – w tym perswazyjną, poznawczą, komunikacyjną i społeczną);
- samodzielnie przedstawia wyniki swojej pracy w formie ustnej i pisemnej, stosując zróżnicowane formy wypowiedzi;
- sprawnie redaguje teksty własne i cudze;
- aktywnie słucha wykładu, potrafi go streścić, w punktach zapisać najważniejsze tezy i ich uzasadnienie;
- odróżnia fakty od opinii, tworzy własne opinie i konfrontuje je z innymi poglądami, wyciąga wnioski;
- samodzielnie rozwija swoje zainteresowania;
- potrafi swoją wiedzę zainteresować innych;
- aktywnie wykorzystuje swoją wiedzę na lekcji i na zajęciach pozaszkolnych.